

Kemal Gözler
ANAYASA HUKUKUNUN GENEL TEORİSİ

Ekin Basım Yayın Dağıtım

ISBN Takım: 978-605-5431-26-6 ISBN Birinci Cilt: 978-605-5431-27-3

© 2011. Her hakkı mahfuzdur.

Birinci Baskı: Haziran 2011

Dizgi ve Sayfa Düzeni: Kemal Gözler

Kapak: Kemal Gözler

Düzeltilme: Serkan Bilgin, Ogün Cici, Can Ünal, Yıldız Akel,

M. Utku Öztürk, E. Gül Kamiloğlu, Merve Uysal, Serkan Yolcu ve Çağlar Kıran

Eleştirileriniz İçin: kgozler@hotmail.com

Kitabın Tanıtımı: www.anayasa.gen.tr/ahgt.htm

Baskı: Star Ajans Ltd. Şti. Soğukkuyu Mah. Havaalanı Cad. Güneş Sok. no 2,
Osmangazi - Bursa (Tel: 0224 249 23 20) *Sertifika No:* 15366

Dağıtım: Ekin Basın Yayın Dağıtım, Burç Pasajı no: 27; Altıparmak - BURSA
Tel: (0224) 220 16 72; 223 04 37; *Fax:* (0224) 223 04 37 *Web:* ww.ekinyayinevi.com
E-mail: info@ekinyayinevi.com *Sertifika No:* 0607-16-008681

Kütüphane Tasnif Numaraları

Library of Congress: KKK2070.G69 2011

Dewey: 342.04 GÖZ 2011

KORSAN YAYINCILARA VE FOTOKOPİCİLERE UYARI: 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 72'nci maddesi, bir kitabı herhangi bir şekilde (fotokopi dahil) çoğaltanları, dağıtanları, satanları, ticarî amaçla elinde bulunduranları, 2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezasıyla veya 50.000 TL'den 150.000 TL'ye kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların her ikisiyle birden cezalandırmaktadır.

İKTİBAS KONUSUNDA UYARILAR: 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesine göre, bir kitaptan iktibas (alıntı) yapılabilmesi için şu şartlara uyulması gerekir: (1) İktibas, bir eserin "bazı cümle ve fıkralarının" bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). (2) İktibas, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla yapılmalıdır (m.35/3). (3) İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma kurallarına göre, aynen iktibasların turnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekmektedir]. (4) İktibas ister aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı gösterilmelidir (m.35/5). (5) İktibas edilen kısmın alındığı yer (sayfa numarası) belirtilmelidir (m.35/5).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 3.3.2004 tarih ve 5101 sayılı Kanunla değişik 71'inci maddesinin 4'üncü fıkrası, 35'inci maddeye aykırı olarak "kaynak göstermeyen veya yanlış yahut kifayetsiz veya aldatıcı kaynak" göstererek iktibas yapan kişileri, **2 yıldan 4 yıla kadar hapis cezasıyla veya 50.000 TL'den 150.000 TL'ye kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların her ikisiyle birden cezalandırmaktadır.**

Ayrıca Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 18 Şubat 1981 tarih ve E.1980/1, K.1981/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre "iktibas hususunda kullanılan eser sahibinin ve eserinin adı belirtilse bile eser sahibi, haksız rekabet hükümlerine dayanarak Borçlar Kanununun 49. maddesindeki koşulların gerçekleşmesi hâlinde manevi tazminat isteyebilir".

Bu Kitaptan Yapılacak İktibaslar Konusunda Açıklamalar: (1) Bu kitabın metninden iktibas yapılırken yukarıdaki koşullara uyulmalı ve kaynak gösterilse dahi iktibas oranı haksız rekabet teşkil edecek düzeye ulaşmamalıdır. (2) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesi, iktibas "bazı cümle ve fıkraların bir başka esere alınması" ile sınırlandırdığına göre, bu kitapta kullanılan orijinal kutu, şema, tablolar, yazarın yazılı izni olmaksızın, kaynak gösterilerek dahi iktibas edilemezler.

Prof. Dr. Kemal GÖZLER
Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

ANAYASA HUKUKUNUN GENEL TEORİSİ

Cilt I

EKİN BASIM YAYIN DAĞITIM
BURSA - Haziran 2011

ÖNSÖZ

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi isimli bu kitap, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, araştırmacılara, bu alanın uzmanlarına ve uygulayıcılara yönelik, Fransızların “*traité*” dedikleri türden bir “inceleme kitabı”dır.

Elinizde tuttuğunuz bu kitap, bu haliyle (iki cilt, toplam 1900 küsur sayfa) Türkçede şimdiye kadar yazılmış en kapsamlı anayasa hukuku kitabıdır. Bu kitabın, ders kitabı niteliğinde, iki ayrı özeti vardır: Birincisi 496 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esasları (Ders Kitabı)* isimli kitap; ikincisi ise 256 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esaslarına Giriş* isimli kitaptır. Bunlardan birincisi hukuk fakültesi, ikincisi ise iktisadî ve idarî bilimler fakültesi lisans öğrencilerine yöneliktir. Bu inceleme kitabı artık gün yüzüne çıktığına göre, araştırmacıların ve yazarların bundan böyle yukarıda adı geçen ders kitaplarına değil, bu kitaba atıf yapmaları rica olunur. Zira söz konusu ders kitaplarında, yer yokluğundan veya pedagojik nedenlerle, tartışmalı bazı yerlerde kendi görüşümüz değil, doktrindeki hâkim görüş verilmiştir.

Elinizde tuttuğunuz bu kitapta sadece *anayasa hukukunun genel teorisi* konuları işlenmektedir. Türk anayasa hukukuna ilişkin benzer nitelikte bir inceleme kitabını 2000 yılında yayınlamıştık (*Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 2000, 1071 s.). Türk anayasa hukukuna ilişkin konularda adı geçen kitaba bakılmalıdır.

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi başlıklı bu kitabın tahminen 1200 sayfalık kısmı 2000 yılında, 300 sayfalık bir kısmı da 2006 yılında yazılmıştır. Her iki seferde de araya başka işler girdi ve kitabı bitirmek nasip olmadı. Aradan geçen süre içinde, kitabı tamamlamaya pek çok defa teşebbüs ettiysem de bunda başarılı olamadım. Zira sonraki yıllarda, hem 2000 ve 2006 yıllarında yazdıklarımı güncelleştirmek, hem de eksik bölümleri 2000 yılında yazılan bölümler kadar ayrıntılı bir şekilde yazmak istiyordum. Neticede 2010 yılına geldiğimde, şu iki seçenekle karşı karşıya kaldım: Ya 2000 ve 2006 yıllarında yazdığım 1500 sayfalık bir metni çöpe atacaktım; ya da eksik de olsa, güncelleştirilmemiş de olsa, bu metni derleyip toparlayıp çıkaracak-

tım. Neticede 1500 sayfalık bir metni çöpe atmaya gönlüm elvermedi ve ikinci şıkkı seçtim. Son bir buçuk yıldır, kitabı az çok güncelleştirmeye, birkaç eksik bölümü de yeniden yazmaya çalıştım ve ortaya bu kitap çıktı.

Kitabın yazılmasına başlanması ile yayınlanması arasına giren 11 yıllık süre nedeniyle, bu kitapta bazı kusurlar vardır: Bir kere, 2000 ve 2006 yıllarında yazılmış kısımlarda 2011 yılı itibarıyla güncel olmayan bilgiler olma ihtimali vardır. Ben gördüklerimi güncelleştirmeye çalıştım. Ama 1500 sayfalık bir metinde gözden kaçanlar şüphesiz vardır. İkinci olarak, bu onbir yıllık süre içinde, bu kitapta bazı kaynakların değişik baskıları kullanılmıştır. Kitabın bazı yerlerinde bir kaynağın 1990'lı yıllarda yapılmış bir baskısına, diğer bazı yerlerinde ise aynı kaynağın 2000'li yıllarda yapılan başka bir baskısına atıfta bulunulmuştur. Eski baskıya yapılan atıflardaki sayfa numaralarını yeni baskıya göre düzeltmek gerekirdi. Doğrusu buydu. Ancak bu durumda on yıldır bekleyen bu kitap, gün yüzüne çıkmak için daha uzun yıllar beklerdi. Kitapta, bir kaynağın yeni baskısına atıf yapılan durumlarda, dipnotta yeni baskının yayın yılı veya baskı sayısı ayrıca belirtilmeye çalışılmıştır. Bu sebeple bibliyografyada bazen aynı kitabın iki değişik baskısı alt alta verilmiştir.

Kemal GÖZLER

PLÂN

Kitabımız, iki cilt, otuz dokuz bölümden oluşmaktadır. Bazı bölümleri tek bölüm olarak birleştirmek veya bir kısım altında toplamak haliyle mümkün olabilirdi. Ancak her bölüm için bunu yapmak zor ve dahası bazen yapay olacaktı. Kaldı ki, az bölüm olduğunda, bölüm içi planlamada ve başlık numarası koymada (“aaaa” örneğinde olduğu gibi) problem çıkmaktadır.

Kitabımızı, 2000 sayfaya yaklaştığı için, iki cilt olarak çıkarmayı uygun bulduk. Birinci cilt ile ikinci cilt arasında ayırım, konu bakımından değil, hacim (sayfa sayısı) bakımındandır. İlk yirmisekiz bölüm birinci cilde, geri kalan bölümler ikinci cilde konulmuştur. Planımız şu şekilde olacaktır.

CİLT I	CİLT II
Bölüm 1: Anayasa Hukukunun Bilgi Kaynakları	Bölüm 29: Yürütme Organı
Bölüm 2: Anayasa Hukuku Kavramı	Bölüm 30: Başkanlık Sisteminde Yürütme Organı
Bölüm 3: Anayasa Kavramı	Bölüm 31: Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı I: Devlet Başkanı
Bölüm 4: Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu	Bölüm 32: Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı II: Bakanlar Kurulu (Hükümet)
Bölüm 5: Yorum	Bölüm 33: Yürütme Fonksiyonu
Bölüm 6: Kurucu İktidar	Bölüm 34: Olağanüstü Yönetim Usûlleri
Bölüm 7: Devlet Kavramı	Bölüm 35: Yargı
Bölüm 8: Devletin Unsurları	Bölüm 36: Temel Hak ve Hürriyetler
Bölüm 9: Devlet Şekilleri I: Monarşi-Cumhuriyet	Bölüm 37: Avrupa İnsan Hakları Hukuku
Bölüm 10: Devlet Şekilleri II: Tek Devlet-Bileşik Devlet	Bölüm 38: Uluslararası Andlaşmalar
Bölüm 11: Federasyon (Federal Devlet)	Bölüm 39: Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi: Anayasa Yargısı
Bölüm 12: Kuvvetler Ayrılığı Teorisi	
Bölüm 13: Hükümet Sistemleri	
Bölüm 14: Başkanlık Sistemi	
Bölüm 15: Parlâmenter Sistem	
Bölüm 16: Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm	
Bölüm 17: Demokrasi Kavramı	
Bölüm 18: Doğrudan Demokrasi	
Bölüm 19: Temsili Demokrasi	
Bölüm 20: Yarı Doğrudan Demokrasi	
Bölüm 21: Oy Hakkı	
Bölüm 22: Seçim Sistemleri	
Bölüm 23: Yasama Organı	
Bölüm 24: İki Meclislilik	
Bölüm 25: Parlâmento Üyeleri	
Bölüm 26: Parlâmentoların İç Yapıları	
Bölüm 27: Yasama Fonksiyonu	
Bölüm 28: Parlâmentoların Görev ve Yetkileri	

